

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 1639

гр. София, 31.03.2026 г.

**ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД, 1-ВО ГРАЖДАНСКО
ОТДЕЛЕНИЕ 2-РИ СЪСТАВ**, в закрито заседание на дванадесети март през
две хиляди двадесет и шеста година в следния състав:

Председател: Светлана Калинова

Членове: Гълъбина Генчева
Наталия Неделчева

като разгледа докладваното от Гълъбина Генчева Касационно гражданско
дело № 20258002101943 по описа за 2025 година

Производството е по чл.288 ГПК.

С решение № 619 от 30.12.2024 г. по гр. д. № 1195/2024 г. на Благоевградския окръжен съд е потвърдено решение № 567 от 20.07.2024 г. по гр. д. № 864/2023 г. на Благоевградския районен съд, с което е бил отхвърлен предявеният от С. М. Д. срещу „Струма“ ЕООД иск по чл.49, вр. чл.45 ЗЗД за присъждане на сумата 15000 лв., представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди от публикация на 16.11.2022 г. във вестник „Струма“, брой 267, ведно със законната лихва от 16.11.2022 г. до окончателното изплащане на сумата.

Въззивният съд е приел следното:

Претенцията за неимуществени вреди произтича от статия във вестник „Струма“, издаван от ответното дружество, отпечатана на първа страница на вестника от 16.11.2022 г. Заглавието на статията е „Забрадената осмокласничка от Г. К. С. М. се върна от Л. със съпруг арабин, за да прави в селото образователен център за 100 деца“. В подзаглавие е отразено, „Притеснен съм да не ми докара някоя ислямистка секта, надявам се институциите да ми помогнат да се опазим, сподели кметът Б. Б.“. В статията е посочено, че С. М. от белишкото [населено място], която през 2011 г. разбуни духовете в Р. с отказа си да свали забрадката в час и това доведе до серия съдебни решения, включително и до произнасяне на Комисията по защита от дискриминацията, 11 години по-късно отново напомни за себе си и изправи властите на нокти. Младата жена е решила да прави в родното си село образователен център за 100 деца. С. се появила наскоро в Г. К. от Л., където живее, след като се омъжила за човек с арабски произход. Присъствала на сватба в селото и там разказала, че се е отказала да прави къща, за каквато има разрешение за строеж от 2021 г. и вместо нея ще вдигне въпросния център.

Цитирано е изявление на общинския кмет Р. Р. към ищцата и съпруга ѝ при разговор, че приветства всяко решение за инвестиция, особено в сферата на образованието, но ще изчакат институциите да си кажат думата. В статията е отразено и че „Кметът на селото Б. Б. обаче е доста притеснен от начинанието на младата лондончанка, защото се опасява да не му докара в Г. К. някоя ислямистка секта. Миналото на С. определено води в тази насока“. Отразено е и че била в 8-ми клас, когато категорично отказала да си сваля забрадката в час, както и свързаните с това действия на директора на ОУ „П. Я.“ и решения на СГС и Комисия за защита от дискриминация. Посочено е и крайното решение на съда, както и че родителите ѝ я записали в частно училище в М. В статията е отразено и че след завършването му С. заминала за Англия, за да се върне тези дни с твърдото решение да образова децата в родното си [населено място]. Статията продължава с цитат „В селото имаме 1260 жители, доста от тях са деца и трябва да сме много внимателни с подобни инвестиционни намерения“ -коментира за „Струма“ селският кмет“. Посочено е, че още днес той е решил да извика в кметството С., за да му развие подробно идеята си. Тъй като за образователен център ще са необходими разрешителни от министерствата на образованието, здравеопазването, училищния инспекторат и други институции, Б. се надява с намесата на държавата децата да бъдат опазени“.

Прието е, че ищцата е омъжена, съпругът ѝ е с двойно гражданство - ливанско и британско. Ищцата е посочила, че през 2011-2012 г. не е искала да сваля своя шал по време на учебните занятия поради религиозни съображения. Завършила е СОУ - Духовно училище в [населено място], обикновена диплома за средно общо образователно училище, като се издава и допълнителна диплома, която потвърждава това, че там изучавала религията „ислям“ като допълнителни предмети. Около 8-9 години е живяла извън страната, но много често, по няколко пъти в годината, се е връщала в България. Първоначално започнатият в нейния имот обект бил с предназначение на жилищна сграда, но впоследствие искали да променят предназначението и да реализират център за изучаване на чужди езици, а не религиозен такъв.

Във връзка с отказа на ищцата да влиза в училище без забрадка са били извършвани множество проверки от МОН и РУО-Б. и са издавани актове през 2011-2012 г., които са препращани и на МОН; постъпвали са становища от БХК, КЗДискр. Били са образувани две дела- адм. д. № 2047/2012 г. на АССГ по жалба на родителите на ищцата и като нейни законни представители срещу задължителни предписания на Председателя на Държавна агенция закрила на детето до директора на основното училище в [населено място] и адм. д. № 6671/2013 г. на АССГ по жалба срещу решение № 109/28.05.2013 г. по преписка № 295/2011 г. на Комисия за защита от дискриминация, като по делото е постановено решение № 5531/21.08.2014 г., влязло в сила на 18.02.2016 г., с което е потвърдено решение на КЗД за липса на дискриминация, основана на признак „религия и убеждения“.

От страна на ищцата е подадено инвестиционно предложение вх. № 4509/26.10.2022 г. за промяна на вече одобрен строеж на жилищна сграда в „изграждане на образователен център в поземлен имот с идентификатор [№] по одобрена КК и КР на [населено място]“ с капацитет до около 100 деца.

Във връзка с процесната статия ищцата е подала жалба срещу Р. Р. -кмет на [община], Б. Б. - кмет на [населено място], К. Х.-главен архитект на [община] и А. А. -председател на Общинския съвет на [община]. Жалбата съдържа с оплаквания за дискриминация и „тормоз“ по смисъла на § 1, т.1 на ДР на ЗЗДскр. по признак „религия“. По жалбата е образувана преписка № 70/2023 г., която е висяща. По преписката от насрещните страни са подадени становища, като в това на кмета на [населено място] Б. Б., разпитан и като свидетел по настоящото дело, се сочи, че не е давал информация на журналист от вестник „Струма“. Преписката е висяща.

Съдът е обсъдил и свидетелските показания. Майката и бащата на ищцата, както и свидетелят Д. М., сочат начина, по който тя приела изнесеното в статията, както и че пред тях Б. Б. отричал да е бил притеснен за секти. Авторката на статията И.И., която от 32 години работи като журналист във вестник „Струма“, сочи начина, по който е разбрала за инвестиционното намерение; че именно кметът Б. Б. е казал думите, отразени в статията като цитат: „Притеснен съм да не ми докара някоя ислямистка секта. Надявам се държавните институции да ми помогнат да се опазя“, както и „В селото имаме 1260 жители, доста от тях са деца и трябва да сме много внимателни с подобни инвестиционни намерения“; че в никакъв случай не е чула от него за ислямска секта, но от самия факт, че девойката се била замесила в такъв подход към нейната религия с тази забрадка, се подозира някакво по-крайно възприемане на религията ѝ. Кметът на селото Б. Б. сочи, че не си спомня през 2011 г. дали е било привлечено общественото внимание към ищцата; пред бащата на ищцата свидетелят заявил, че за случая разбрал от представител на МВР Р.; прегледал статията на по-късен етап, но не си спомня с него да се е свързал журналист от вестник „Струма“ и той да е давал информация; не си спомня да е давал изявления, че е притеснен да не докара С. ислямистки секти в селото и да се надява държавата да опази децата в селото. Свидетелят С. Ш. като служител на ДАНС имал задача по закон да проверява и събира информация, която да предоставя на по-висши служители, която касае националната сигурност; обадил се на кмета Б. за Религиозно-образователния център и той му обяснил, че няма такава информация, не е давал изявление пред журналисти, единствено му се обадило лице, което се е представило по телефона за журналист на вестник „Струма“, но не е дал информация, тъй като не разполагал с такава.

При тези данни съдът е направил следните правни изводи:

Не е налице основание за ангажиране отговорността на ответника за използваните думи и изрази в заглавието на процесната статия, доколкото нито един от посочените в заглавието факти не са неверни, а сами по себе си не са позорящи личността на ищцата. Както в показанията на нейните родители, така и самата тя по реда на чл.176 ГПК е признала факта, че от ученичка носи забрадка /религиозен шал/. Затова използваните изрази „забрадена“ и „осмокласничка“ не са неверни, нито са обидни или съдържащи клеветнически твърдения, както и не са позорящи. Не е неверен изнесеният факт, че ищцата трайно живее в Л., че е омъжена и съпругът ѝ е от арабски произход, както и че е имала инвестиционни намерения – да открие в родното си село образователен център. В нито една от думите в заглавието не се съдържа обиден подтекст с цел създаване на внушения и негативни нагласи. Не е

унизително за честта и достойнството на едни човек да се посочи индивидуализиращ го от останалите членове на едно общество или определена група, като се опише с характерен за него начин на представяне, включително и чрез определящ го аксесоар или начин и стил на обличане, носене на определени символи, включително и на забрадка. Изразът „забраден“ не означава непременно внушаване на негативни нагласи спрямо носещия забрадка, доколкото носенето на такъв аксесоар не винаги е свързано само и единствено с изповядване на определено религиозно вероизповедание, но има своите чисто исторически, възрастови и други извън религиозните символни значения. Не е налице обида също така и посочване на етническият произход на едно лице, отразяване на семейния статут на лицето, както и произхода на съпруга му, както и използване на изрази като „върна“ от Л., с което се целяло внушаване на определени обстоятелства с негативен подтекст.

Не е невярна и посочената в статията информация за инвестиционното намерение на ищцата. В подписаното лично от ищцата инвестиционно намерение изрично е посочено, че се касае до искане за организиране на образователен център. За такъв именно се говори в статията, като липсва отразяване, че става дума за религиозен център. С оглед на приетите писмени доказателства и признанието на самата ищца по реда на чл.176 ГПК съдът е приел, че коректно в съдържанието на статията е отразено по вид и естество инвестиционното ѝ намерение.

Приети са за верни и отразените в съдържанието на статията факти и обстоятелства: че ищцата е носела забрадка, когато е била ученичка и отказала да я сваля при посещаване на училище, поради което през 2011 г. била отстранена временно от училището. Събитията от 2011 г. са описани правдиво в статията. Продължителността на времето, през което ищцата е била отстранена от училище, е без съществено значение, тъй като дори да е неверен или посочен неточно като факт, същият не нито обиден, нито съдържа позорни за личността ѝ обстоятелства. Потвърждава се като верен отразеният факт, че впоследствие делото, заведено от ищцата по Закона за защита от дискриминация, е било загубено от нея, както и че е продължила образованието си в друго духовно училище. Родителите на ищцата в показанията си потвърждават, че по повод на този проблем през 2011 г. от медиите имало доста публикации и предавания, при което въпросът е станал общоизвестен.

Използваните в статията изрази като „разбунила духовете“, „11 години по-късно отново напомни за себе си и изправи властите на нокти“ не представляват нито позорно, нито клеветническо твърдение, нито са обиди. С оглед изнесените верни данни, посочените изрази в контекста, в който са поставени, по същество представляват журналистически похват, изразно средство на пишещия, с цел постигане по-голяма експресивност. По същество работата на журналиста е не само да се даде информация на обществото по определена тема, но да я предаде по лесен за разбиране и възприемане от широк кръг лица, както и по интересен и провокативен начин с цел ангажиране вниманието на аудиторията, но това не бива да става за сметка нарушаване на баланса и засягане неоправдано на чужда правна сфера, доброто име и достойнство на определено лице. В случая обаче от страна на журналиста използваните изрази не нарушават този баланс. Факт е, че точно 11 г. след събитията от 2011 г., които са станали публично достояние чрез медиите, действията на

ищцата във връзка с реализиране на нейно инвестиционно намерение са предизвикали отново интерес на определени власти, като напр. администрацията на РИОСВ по повод искане за издаване на становище за инвестиционното ѝ намерение, общинската администрация на [община] по повод искането за промяна на предназначението на имота ѝ. В тази връзка понятия като „напомняне на себе си“, „изправяне на нокти“, „разбунула духовете“ следва да се определят като верни и използвани в насока определено лице да напомни за себе си, да акцентира внимание върху себе си и действията си, но това не означава направено внушаване на негативна информация или такава с позорно съдържание. Тези изрази следва да се сметат, че не преминават добрия тон, както и че същите са приемливи от гледна точка на допустимата журналистическа изказност и етика. Последното следва да се счете, че е фактически въпрос и преценка доколкото трето лице обективно би могло да приеме тези изрази като обидни и позорящи. Използването на тези изрази в контекста на цялата изложена в статията информация и по-специално описанието на всички събития, случили се през 2011 г. с ищцата, сочат, че не се касае до неоправдано хиперболизиране.

Липсва основание за ангажиране на отговорност по чл.49 ЗЗД и относно цитата под заглавието „Притеснен съм да не ми докара някоя ислямистка секта, надявам се държавните институции да ми помогнат да се опазим, сподели кметът Б. Б.“, както и съдържащите се в статията: „Кметът на селото Б. Б. обаче е доста притеснен от начинанието на младата Лондончанка, защото се опасява да не му докара в Г. К. някоя ислямистка секта“, „В селото имаме 1260 жители, доста от тях са деца и трябва да сме много внимателни с подобни инвестиционни намерения“, коментира за „Струма“ селският кмет. Още днес той е решил да извика в кметството С., за да му развие подробно идеята си“. Тези текстове са посочени като цитати, на които авторството е приписано на кмета на населеното място. Журналистите по принцип работят по източници на информация. В определени случаи обаче източникът на информация може и да не бъде посочен. Тогава, за да се освободи от отговорност по чл.45 ЗЗД, авторът на информацията следва да е извършил добросъвестна проверка на съдържащите се нея факти. Добросъвестна проверка е налице тогава, когато информацията е проверена от поне два независими източника. Според практиката на ВКС в тези случаи, за да се освободи издателят от отговорност, не е необходимо да се посочва и уточнява източникът. Достатъчно е да се установи верността на информацията и същата да не е обидна или позоряща. Когато обаче твърденията за конкретни факти изхождат от други лица, които са посочени от автора на публикувания материал и в текста коректно е предадена дадената от тях информация, няма основание за ангажиране отговорността по чл. 45 ЗЗД на автора, а такава се носи само от автора на изявлението. Следователно – при посочване, че изявлението е на определено лице, отговорността на издателя отпада, ако в статията изрично е посочено, че е цитат, ако се установи безспорно авторството на изявлението, както и да се установи, че авторът коректно и точно е пресъздал същността на изявлението. В случая по отношение на изразите, поставени в кавички, са налице в кумулативност всички тези условия.

В процесната статия посочените изрази са поставени в кавички като пряк цитат от думи на

кмета на селото. Разпитана като свидетел, авторката на статията И.И. е посочила, че щом като е записала думите като цитат, значи те са били казани от означеното лице Б. Б.. В показанията си св. Б. не отрича категорично, че не е разговарял със журналист, а заявява на няколко пъти, че ни си спомня. Показанията на св. И., в частта, че е разговаряла със свидетеля Б. преди написване на статията и с цел събиране на информация за инвестиционното намерение на С., се подкрепят от показанията на св. Ш. Той е категоричен, че при разговора си с кмета на Г. К. последният е споменал, че по телефон с него се е свързало лице, което се е представило за журналист от вестник „Струма“. За този факт обаче св. Б. не си спомня. Същият не си спомня и да е разговарял с ищцата след излизане на статията, а за това свидетелстват родителите ѝ. Последните твърдят, че след като прочели статията, бащата на ищцата се свързал по телефона с кмета Б. и разговарял с него, а след това с него разговаряла и С., но за втория разговор с нея свидетелят не си спомня, макар да са осъществени непосредствено един след друг. С оглед показанията на св. Ш. съдът е приел за установен соченият от св. И. факт, че преди написване на статията се е свързала с кмета на Горно Краище за получаване на информация по случая, като следва да се приеме, че отразените изрази като цитат от св. Б. са изказани от това лице.

Прието е, че показанията на свидетелката И. в тази част се подкрепят от показанията на св. Ш. Последният няма роднинска или друга връзка на зависимост с която и да от страните по спора, поради което показанията му следва да се сметат за достоверни. Показанията на св. Б., в частта, в която сочи, че не си спомня определени факти, не следва да се кредитират като достоверни, на основание чл.172 ГПК поради наличието на висяща преписка от ищцата срещу него пред КЗД.

Фактът относно това дали цитатите в статията са казани от св. Б. и дали коректно са отразени се установява и с косвени доказателства. В показанията си св. Б. потвърждава, че ищцата е присъствала на сватбата на сина му. Този факт е отразен и в процесната статия. В статията също така се съдържа информация относно броя на жителите на селото „около 1260“, а в показанията пред съда свидетелят Б. сочи, че селото има около 1300 жители. Следователно – в процесната статия са отразени и факти като присъствие на ищцата на сватба в селото и то на сина на свидетеля Б. и броя на жителите му, които няма как да станат известни на журналиста, ако той не е разговарял за това именно с кмета на селото.

Направен е извод, че при доказано от ответника авторство на публикуваните цитати, както и доказване коректното им отразяване в статията и изричното отбелязване, че се касае до цитат на неправилното изявление лице, според цитираната съдебната практика отговорността на издателя не може да се ангажира.

Изразът „миналото на С. определено води в тази посока“ съдът е определил като оценка и съждение на автора, което не нахвърля правото на изразяване на мнение, чл.39 от Конституцията. Според практиката на ВКС оценъчните съждения не могат да се проверяват за тяхната вярност – те представляват коментар на фактите, а не възпроизвеждане на обстоятелства от обективната действителност. Безспорно инвестиционното намерение на ищцата представлява значима за обществото на съответното населено място информация и неминуемо става обект на обществен интерес по отношение на нейната личност.

Съответно журналистите и издателите имат основание да търсят данни за тази дейност и лицата, които я извършват, да дават информация за нея и да изразяват мнението си, доколко действията на тези лица са благоприятни за обществото или му вредят. Изразните средства, с които мнението е обективизирано, се избират свободно от автора му и той не е ограничен по никакъв начин, освен от разпоредбата на чл.39, ал.2 от Конституцията. В случая нарушение на тази разпоредба няма, защото използваните изрази не са обидни, а са израз на оценката на дейността, която ищцата извършва в обществения процес и внушава мнението на автора на статията. С оглед информацията, изнесена в статията, дори тази оценка за личността на ищцата да се счете за негативна, то изразяването ѝ не е противоправно, тъй като почива на анализ на установени, проверени и обективно пресъздадени факти, въз основа на които авторът е направил свои оценки, които могат да бъдат направени свободно и не нарушават забраната по чл.39, ал.2 от Конституцията, щом не са използвани обидни изрази. Изнасянето на оценъчни съждения не е противоправно, когато с тях не се осъществява състава на обидата или на клеветата, поради което и не е налице основание за ангажиране отговорността на издателя.

Касационна жалба срещу въззивното решение е подадена от ищцата С. Д.

Жалбоподателката счита, че въззивното решение е неправилно. Според нея изброените думи и изрази в заглавието на статията не са случайни, а съзнателно формират определена нагласа, още преди читателят да е запознат със съдържанието на самата публикация. Самото заглавие целяло да накърни доброто име на жалбоподателката, като използваните изрази създавали предварително очертан образ, свързан с подозрения за незаконна дейност. Даденият под заглавието цитат „Б. се надява с намесата на държавата децата да бъдат опазени“ активно подхранвал внушението за свързаност на описаната личност с дейности, които лесно могат да предизвикат в обществото напрежение и страх. Аргументите в самата публикация били не само неубедителни, но и откровено несъстоятелни и били явен акт на преиначаване и внушение. Самото добавяне на цитата в непосредствена близост до заглавието показвало, че намеренията на журналиста не са свързани с обективно представяне на фактите, а с формирането на конкретна негативна представа за жалбоподателката. Изборът на термините бил целенасочено манипулативен и създавал неправомерни внушения, които не отговаряли на добрите практики в журналистическата етика. Това не било безпристрастно описание на външен вид, а метод за изграждане на предубеденост и внушаване на определен образ, който в контекста на останалите твърдения в статията бил категорично негативен.

Изразеното в статията също било в негативен подтекст и засягало личността, достойнството, репутацията и неприкосновеността на личната сфера на жалбоподателката. Изразът „се е завърнала“ сочел на еднократност и имал внушение, съвсем различно от приетото от съда. Статията косвено предизвикала и намесата на ДАНС /св. Ш./, като службите се самосезирали заради нея.

На следващо място – неправилно съставът на съда приел, че законът не предвижда деянието да е осъществено чрез внушение и негативна оценка. Точно такива внушения в случая били налице. В нито един от подадените от жалбоподателката документи в общината не

фигурирала идеята за изграждане на „религиозен образователен център“. Още преди процесните институции да се произнесат, в статията се правело внушение, че този център ще бъде под влияние на „ислямистки секти“. Не било доказано авторството на изявленията, приписвани в статията на кмета на селото Б. Б.. Свидетелят Б. заявил, че не е имал и няма притеснения, свързани с възможния образователен център, а и жалбоподателката не била викана в кметството да изяснява намеренията си. Съдът неправилно преценил свидетелските показания по този въпрос. Излагат се подробни доводи, свързани с показанията на различните свидетели. Поддържа се, че съдът не разисквал разпоредбата на чл.172 ГПК във връзка с казаното от свидетелката И.. Изразът „ислямистка секта“, освен че не е бил употребен от Б. Б., бил и негативен, такива били и други изрази от съдържанието на самата статия.

В изложението към жалбата се поддържат основанията по чл.280, ал.2, предл.3, чл.280, ал.1, т.1, т.2 и т.3 ГПК.

Поддържа се, че очевидната неправилност би била налице в случай, че съдът е възприел погрешно съдържанието на документ, тълкувал е превратно показанията на свидетел или експертно заключение или е формирал необосновани изводи, нарушавайки правилата на логическите връзки, като същата можела да се извлече от съдържанието на самото решение, какъвто бил и настоящият случай.

Във връзка с трите основания по чл.280, ал.1 ГПК се поставят следните въпроси:

1. При твърдение на ищцата да е осъществен деликт от публикация в печатно произведение дължен ли е съдът служебно да изследва съдържанието на цялата статия, или преценката му / по факти и право/ следва да се основава на единични думи, изрази, фрази, и др., посочени от ищеца;
2. Представяват ли изразите „разбунни духовете“, „изправи властите на нокти“ обидни изрази;
3. Изразното средство, използвано „с цел по-голяма експресивност“, може ли да бъде обидно; ако да, стои ли въпрос за неговата вярност и как следва да бъде установено. Каква е дължимата от съда преценка в този случай за верността му или за това, че е обидно. Как следва да бъде извършена преценка за това, че е обидно за ищеца.
4. При обидата стои ли въпросът за верността на посочените твърдения и/или оценъчни съждения;
5. Изразите, представляващи негативна оценка и/или внушения, могат ли да обосноват ангажиране на деликтна отговорност;
6. Отговаря ли вестникът, ако по делото не е установено при условията на пълно и главно доказване авторството на цитираните изявления, както и коректността на съдържанието на изявленията. По какъв начин подлежи на установяване авторството на цитатите – при условията на пълно и главно доказване или с косвени доказателства. За ролята на логическите съждения и допустимо ли е чрез индиции да се приеме за доказано авторството на публикуваните цитати.

Сочи се, че част от поставените въпроси влизали в противоречие с решение № 264 от 21.10.2013 г. на ВКС по гр. д. № 2161/2013 г., III г. о., решение № 93 от 22.05.2013 г. на ВКС

по н. д. № 163/2013 г., III н. о., решение № 347 от 25.09.2009 г. на ВКС по н. о. х. д. № 372/2009 г., I н. о., решение № 204 от 12.06.2015 г. на ВКС по гр. д. № 7046/2014 г., решение № 62 от 6.03.2012 г. на ВКС по гр. д. № 1376/2011 г., IV г. о., решение № 85 от 23.03.2012 г. на ВКС по гр. д. № 1486/2011 г., IV г. о., решение № 86 от 29.01.2010 г. на ВКС по гр. д. № 92/2009 г., III г. о.

Сочат се и две решения на Софийски апелативен съд и едно на СГС, но те не са практика по чл.280, ал.1, т.1 ГПК, която може да обоснове допускане на касационно обжалване. Не се сочат актове във връзка с поддържаното основание за допускане на касационно обжалване по чл.280, ал.1, т.2 ГПК.

Ответникът в производството „Струма“ ЕООД оспорва жалбата. Поддържа, че не са налице сочените основания по чл.280, ал.1 и ал.2 ГПК за допускане на касационно обжалване. Излага подробно становище.

Върховният касационен съд, състав на първо гражданско отделение, приема следното:

Касационната жалба е процесуално допустима, тъй като е подадена в срок, от надлежна страна, срещу решение на въззивен съд по гражданско дело с цена на паричния иск над 5000 лв., което е в обхвата на касационния контрол, съгласно чл.280, ал.3, т.1 ГПК.

Не са налице обаче поддържаните основания по чл.280, ал.1, т.1, т.2 и т.3 и чл.280, ал.2, предл.3 ГПК за допускане на касационно обжалване.

В практиката на ВКС по дела за отговорност на медии за неимуществени вреди от техни публикации са изработени критерии за преценката кога е нарушен балансът между конституционно гарантирани права и свободи - свободата на словото от една страна и доброто име на гражданите от друга. Така например в решение № 264 от 21.10.2013 г. на ВКС по гр. д. № 2161/2013 г., III г. о., е прието, че съгласно разпоредбите на чл.39, ал.2, чл.40, ал.2 и чл.41, ал.2 от Конституцията на Република България, както и съгласно чл.10, § 2 от ЕКПЧ, свободата на словото не е абсолютна. Тя се разпростира до предели, преминаването на които засяга други конституционно защитени ценности, каквито са личното достойнство, репутацията и неприкосновеността на личната сфера на гражданите. Свободата на изразяване на мнение, твърдение, оценка или на данни с негативен подтекст чрез печатно произведение е изключена. Същото се приема и в решение № 677 от 5.10.2009 г. на ВКС по гр. д. № 1165/2006 г., IV г. о., решение № 73 от 5.02.2024 г. на ВКС по гр. д. № 679/2023 г., II г. о., и решение № 309 от 27.05.2024 г. на ВКС по гр. д. № 1202/2023 г., I г. о.

В практиката на ВКС е изяснено също какво представлява обидата. Така в решение № 73 от 5.02.2024 г. на ВКС по гр. д. № 679/2023 г., II г. о., се приема, че обидата касае изказвания, които са годни да накърнят честта и достойнството на пострадалия, и според моралните норми, възприети от обществото, са неприлични, цинични, вулгарни; че обидата е лично унижително отношение към определено лице. Същата идея е заложена в решение № 93 от 22.05.2013 г. на ВКС по н. д. № 163/2013 г., III н. о. Изработени са и критерии за отговорността при оценъчни съждения - решение № 204 от 12.06.2015 г. на ВКС по гр. д. № 7046/2014 г., решение № 62 от 6.03.2012 г. на ВКС по гр. д. № 1376/2011 г., IV г. о., решение № 85 от 23.03.2012 г. на ВКС по гр. д. № 1486/2011 г., IV г. о., решение № 86 от 29.01.2010 г. на ВКС по гр. д. № 92/2009 г., III г. о.

Обжалваното въззивно решение съответства на тази практика на ВКС, поради което не е налице поддържаното основание по чл.280, ал.1, т.1 ГПК за допускане на касационно обжалване.

Заглавието на процесната статия не съдържа обидни изрази и квалификации по адрес на ищцата, а само припомняне на минали събития, свързани с отказа ѝ да свали забрадката си при обучението ѝ в общообразователно училище в България в нарушение на чл.5, ал.2 ЗНП /отм./, сега чл.11, ал.1 от Закон за предучилищното и училищното образование, както и информация за предстоящите намерения на ищцата и нейния съпруг-арабин, които желаят да създадат образователен център за деца в [населено място]. Верността на тази информация не се отрича от ищцата и е доказана по делото.

Подзаглавието на статията съдържа изявления на трето лице, изрично посочено, за които медията не носи отговорност, още повече, че изявлението не е с клеветническо съдържание, а съдържа единствено опасения за дейността на бъдещия образователен център. Въззивният съд подробно е обосновал защо се е доверил на показанията на свидетелката И., че изявлението действително е било направено от третото лице.

Съдържанието на самата статия по своето естество отново е припомняне на събитията от 2011 г. с участие на ищцата. Поведение, подобно на нейното, не е защитимо от чл.9 и чл.14 ЕСПЧ, съгласно принципното решение от 10.11.2005 г. на ЕСПЧ по делото Л. Ш. срещу Турция (Leyla Sahin v. T.) по Жалба № 44774/1998 г., Голямо отделение на Съда. Припомнянето на тези събития не е самоцелно, за да злепостави ищцата, а е свързано с изразеното от нея намерение тепърва да открие образователен център в своето село.

Както заглавието, така и подзаглавието на процесната статия, а също и самото ѝ съдържание, повдигат въпроси от обществен интерес. При преценката за това дали в случая е налице баланс между правото на свободно изразяване на мнение, обществения интерес и необходимостта от защита на правото на чест, достойнство и доброто име, следва да се съобразяват няколко неща.

Така в мотивите на решение № 7 от 4.VI.1996 г. на КС на РБ по конст. д. № 1/96 г. е прието, че трябва да се прави разлика между обществен интерес от факти и информация, които обслужват обществената дискусия, и такива, по отношение на които интересът е равнозначен на любопитство, а също и разграничение между информация и идеи, които се правят публично достояние в контекста на политическия и обществения дебат, и такива, които не попадат в този контекст. Прието е, че фактите и идеите от първата категория се ползват с по-висока степен на защита; че „критичните мнения, както и ...факти“, които биха могли да имат негативно влияние за авторитета на дадена личност ... могат да имат различен характер от гледище на своята насоченост и предназначение, така че да бъдат третиращи различно.

На следващо място в решение № 633 от 28.10.2025 г. по гр. д. № 1209/2024 г. на ВКС, II-ро г. о., е прието че най-важният критерий е доколко конкретното изразяване на факти, мнение и критика е обществено значимо и необходимо срещу това дали то се използва целенасочено за накърняване на правата и доброто име на другото. В контекста на конкретното дело е прието, че границите на приемливата критика по отношение на политик, действащ в

качеството на обществена или държавна фигура, са значително по-широки, в полза на общественения контрол и политическия дебат.

Същевременно в решение от 25.06.1992 г. на ЕСПЧ по дело Торгейр Торгейрсон срещу Исландия (Thorgeir Thorgeirson v. Iceland, A-239) и др. се приема, че свободата на изразяване, така, както е закрепена в чл.10 ЕКПЧ, е подчинена на редица изключения, които обаче следва да се тълкуват ограничително и необходимостта от всяко ограничение трябва да бъде убедително установена. Приема се, че трябва да се има предвид важната роля на пресата в правовата държава. Пресата не трябва да престъпва границите, установени *inter alia* за „защита на репутацията на другите“, но неин дълг е да разпространява информация и идеи по въпроси от обществен интерес. Не само пресата има задачата да разпространява такава информация и идеи, а и обществото има правото да ги получава. Ако това не е така, пресата няма да бъде в състояние да играе своята жизнено важна роля на „обществен страж“. Не трябва да се прави разлика между политическа дискусия и дискусия по други въпроси от обществен интерес.

Същите идеи се съдържат и в Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година, макар тя да не намира приложение в случая, а да служи само като ориентир за защитимата свобода на словото при медийни публикации със значим обществен интерес.

Следователно – от изброените решения следва, че когато се разисква въпрос от значим обществен интерес, свободата на словото е ограничена в по-малка степен от правата по чл.39, ал.2 от Конституцията, респ. от предвиденото в чл.10, ал.2 ЕСПЧ, включително и от защитата на правата и репутацията на другите.

В настоящия случай както заглавието, така и подзаглавието на статията и самото ѝ съдържание дават информация от категорията на защитим обществен интерес във връзка със спазване на обществения ред в Република България и не са насочени пряко към личността на ищцата. Изводът на въззивния съд, че в случая статията не нарушава баланса между свободата на словото и защитата на правата и доброто име на ищцата, съответства на посочената по-горе практика на КС, ВКС и ЕСПЧ, включително и на посочената от жалбоподателката практика на ВКС, с изключение на решение № 347 от 25.09.2009 г. на ВКС по н. о. х. д. № 372/2009 г., I н. о., което е неотнормативно към спора по настоящото дело, тъй като е посветено на клеветата. Що се отнася до езика на статията – дори в него някои изрази да са по-силни – например „разбунила духовете“, „11 години по-късно отново напомни за себе си и изправи властите на нокти“, те не следва да се приемат за прекалени, по същите съображения, по които не са били приети за прекалени изразите, предмет на обсъждане в решение от 25.06.1992 г. на ЕСПЧ по дело Торгейр Торгейрсон срещу Исландия.

В обобщение – в настоящия случай не са налице поддържаните основания по чл.280, ал.1, т.1 и т.2 ГПК за допускане на касационно обжалване на въззивното решение по първите пет въпроса от изложението към касационната жалба. Не е налице и основанието по чл.280, ал.1, т.3 ГПК, тъй като настоящото дело не поставя въпроси, които да са значими от гледна точка на точното прилагане на закона и за развитието на правото.

И на последно място - въпрос № 6 не отговаря на общата предпоставка на чл.280, ал.1 ГПК за допускане на касационно обжалване, тъй като той включва в себе си условие, което в случая не е налице – по делото да не е установено при условията на пълно и главно доказване авторството на цитираните от медията изявления на третото лице кметът Б. Б.. В случая съдът е изключил отговорността на ответника за изявленията на това трето лице, излагайки подробни съображения защо приема за доказано, че те действително са направени пред автора на статията. При това съображенията са свързани не само с косвени, но и с преки доказателства – показанията на свидетелката И., автор на статията, съпоставени с показанията на незаинтересувания свидетел Ш., при отчитане и на обстоятелството, че другият свидетел Б. не отрича категорично, че не е разговарял със журналист, а заявява на няколко пъти, че ни си спомня.

Не е налице и основанието по чл.280, ал.3, предл.2 ГПК, тъй като при прочита на решението не личат груби нарушения на закона или на правилата на формалната логика, включително и в посочената от жалбоподателката форма – погрешно възприето съдържание на документ, превратно тълкуване показанията на свидетел или експертно заключение, формиране на необосновани изводи в нарушаване на правилата на логическите връзки.

При този изход на делото на ответника следва да се присъдят сторените разноски за касационната инстанция в размер на 1500 лв. /766,94 евро/, съгласно договор за правна защита и съдействие от 07.04.2025 г.

Воден от изложеното, Върховният касационен съд, състав на първо гражданско отделение,

О П Р Е Д Е Л И:

НЕ ДОПУСКА касационно обжалване на решение № 619 от 30.12.2024 г. по гр. д. № 1195/2024 г. на Благоевградския окръжен съд.

ОСЪЖДА С. М. Д. от [населено място], [община], област Б., да заплати на „Струма“ ЕООД“, ЕИК[ЕИК], със седалище и адрес на управление [населено място], [улица], № 10, ет.4, сумата от 766,94 евро разноски по делото.

Определението не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____